

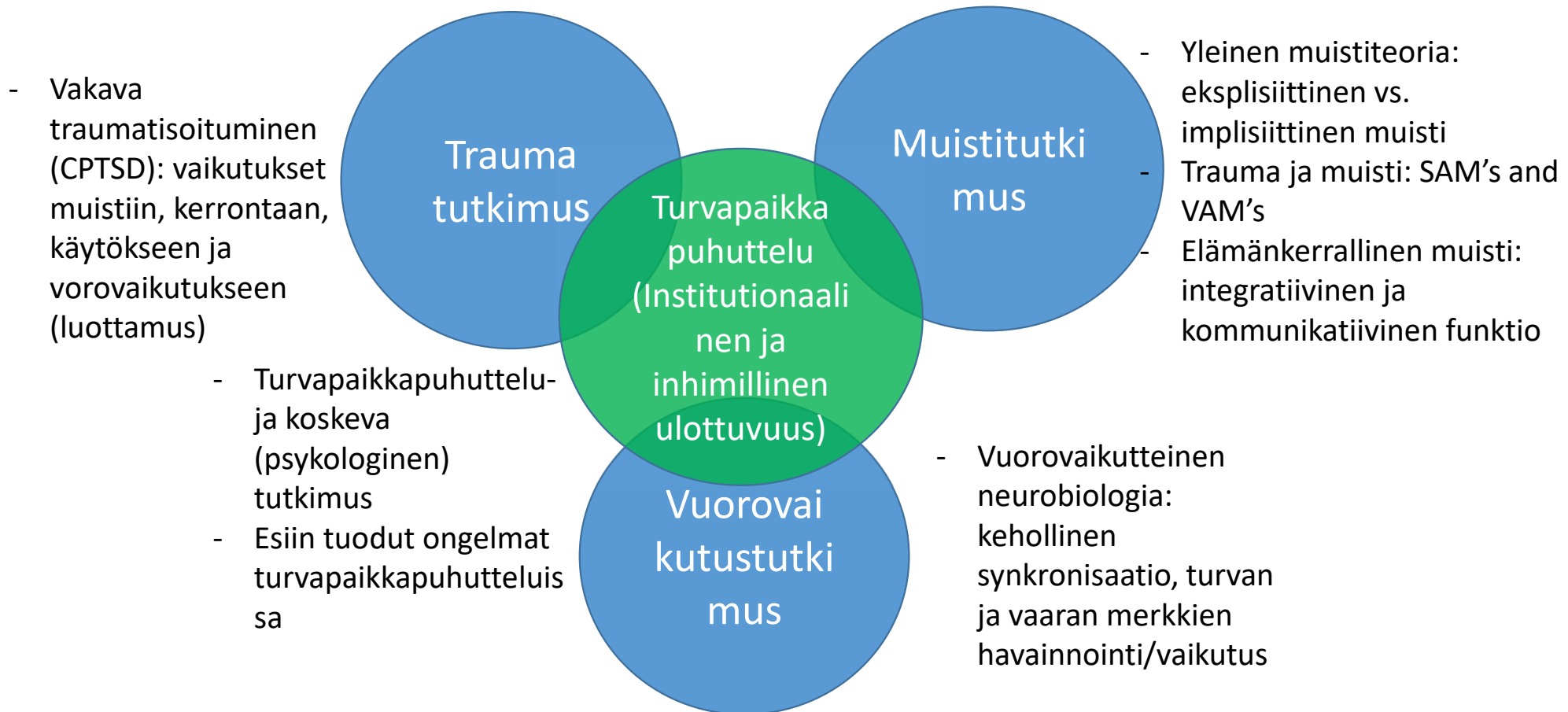
Turvapaikkapuhuttelu traumatisoitumisen näkökulmasta?

RIITTA YLIKOMI, PSYKOLOGI, TYÖNOHJAAJA, PSYKOTERAPEUTTI, VÄITÖSKIRJATUTKIJA

Taustaa

- ▶ Monitieteellinen lähestymistapa turvapaikkapuhutteluihin: kieli, mieli ja tieto
- ▶ Tutkimustietoa
- ▶ Aineistoon perustuvaa analyysia
- ▶ Eeva Puumalan tutkimusprojekti, jossa on tarkasteltu, miten turvapaikkakertomusta tuotetaan puhuttelujen kuluessa
- ▶ Aineistona 6 kpl videoituja turvapaikkapuhutteluja, puhuttelupöytäkirjat sekä Maahanmuuttoviraston antamat päätökset
- ▶ Videoinnit vuosina 2014–2015
- ▶ Rahoittaja Suomen Akatemia.

Psykologisen tutkimuksen lähtökohdat

Traumatilanteiden yhteiset piirteet

Käypä hoito-suositus

- Tavanomaisista elämäntapahtumista poikkeava
- Rasittava ja järkyttävä
- Ylittää yksilön psyykkiset voimavarat
- Useimmiten kertaluonteinen tai lyhyessä ajassa toistunut

Traumaoireet (PTSD)

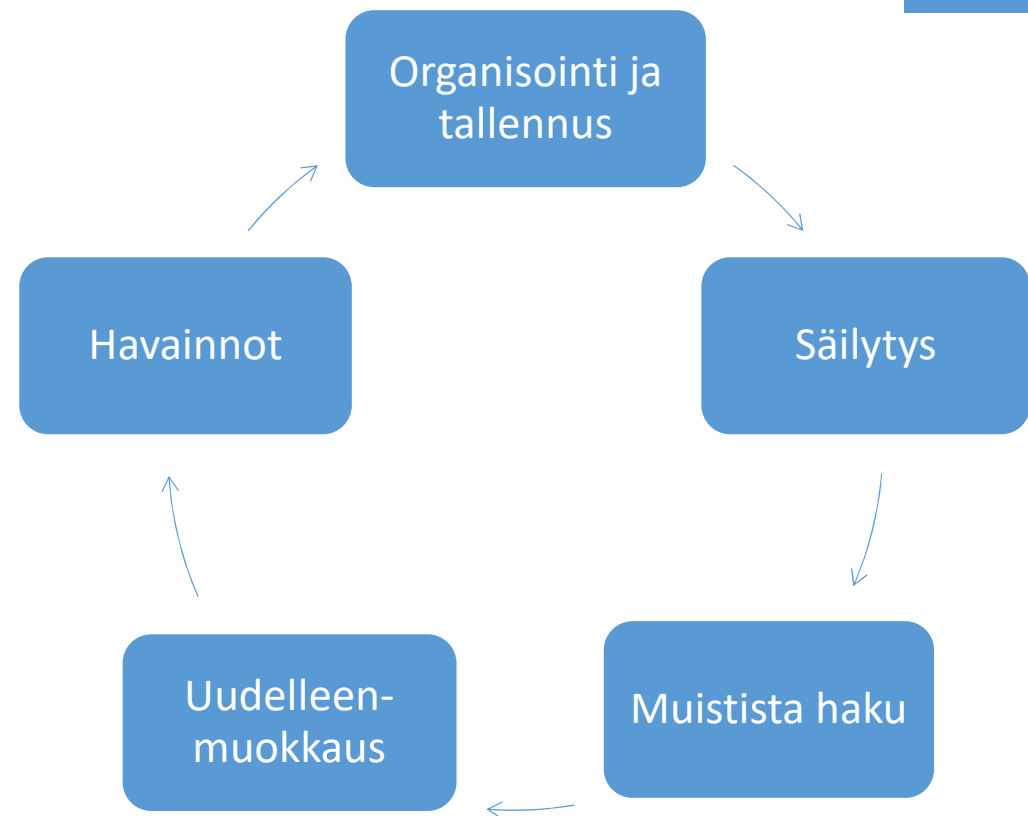
DSM V ja ICD 10

- Uudelleenkokeminen (ICD & DSM)
- Välttäminen (ICD & DSM)
- Kohonnut vireystila (ICD & DSM)
- Psyykkinen herkistyminen (ICD), reaktiivisuus (DSM)
- Kykenemättömyys muistaa joitakin keskeisiä asioita tapahtumasta (ICD)
- Negatiivisia kognitiivisia, mielialan muutoksia ja sosiaalisen käyttäytymisen muutoksia (DSM)

Muisti

on prosessi, joka koostuu useista eri osajärjestelmistä.

Se on useiden muistipiirien toiminnallinen kokonaisuus, jossa on erilaisia edustuksia eri muistoille.

Muistot ja muistoista kertominen

Muistoon perustuvan
kertomuksen synty on
monivaiheisen psyykkisen
prosessin tulos.

Kertominen edellyttää...

- ▶ Mieleen tallentuneita havaintoja tapahtuneesta
- ▶ Kykyä palauttaa tapahtunut mieleen(työmuistiin) oikealla hetkellä
- ▶ Kykyä erotella muistiaineksesta päätösten kannalta olennaiset asiat
- ▶ Kykyä pukea nämä asiat sanoiksi, kuvata ne
- ▶ Halua ja kykyä ilmaista kertomus toiselle/toisille.

Vuorovaikutus

Hermojärjestelmämme prosessoi lakkaamatta aistiperäistä tietoa ympäristön riskien arvioimiseksi. Ympäristöt ja ihmiset erotellaan sen mukaan, arvioidaanko ne turvallisiksi, vaarallisiksi vai henkeä uhkaaviksi.

- ▶ Koherentti, looginen kertominen toteutuu parhaiten tilassa, jossa kognitiiviset prosessit ovat laaja-alaisimmin käytössä
- ▶ Kertominen edellyttää että ympäristö tai vuorovaikutustilanne arvioidaan riittävän turvalliseksi jolloin primitiiviset suojausmekanismit kuten taistelu, pako tai jäätyminen eivät toteudu /estyvät
- ▶ Vasta (riittävä) turvan kokemus luo edellytykset integratiivisen, muiston eri muotoja yhdistävän kertomuksen rakentumiselle.

Puhuttelutilanteen monitieteinen analyysi

Turvapaikkakertomus muotoutuu monenkeskisesti ja dynaamisesti

Puumala, E., Ylikomi, R. & Ristimäki, H-L (2017). *Giving an Account of Persecution: The Dynamic Formation of Asylum Narratives*. Journal of Refugee Studies, fex024, <https://doi.org/10.1093/jrs/fex024>

Puhuttelutilannetta luonnehtivat kielellinen, episteeminen ja psykologinen haavoittuvuus

Määttä, S., Puumala, E. Ylikomi, R. (2020) *Linguistic, psychological, and epistemic vulnerability in asylum procedures: an interdisciplinary approach*. Discourse and society. Hyväksytty julkaistavaksi.

Puhutteluissa julkishallinnon viitekehys kohtaa kokemukselliset, muistinvaraiset kertomukset

Puumala, E., Ristimäki, H.-L., Ylikomi, R (2019). *Suojelun tarpeessa? Kokemus, kertominen ja tieto turvapaikkamenettelyssä*. Teoksessa: Turvapaikanhaku ja pakolaisuus Suomessa – tutkimuksia tilallisista ja ajallisista muutosprosesseista. Siirtolaisinstituutti, Turku.

Tulossa

Määttä, S., Puumala, E. Ylikomi, R. (arvioitavana) Haavoittuvuus ja osallisuus turvapaikkapuhuttelussa: kielen, mielen ja tiedon näkökulma. Teoksessa: Lindeman, M., Paananen, J., Lindholm, C. ja Luodonpää-Manni, M. (Toim.) Kieli, hyvinvointi ja sosiaalinen osallisuus. Vastapaino.